

Čoahkkáigeassu raporttas Riekti eatnigiellaoahpahussii nationála unnitlogugielaide luohkáide 7-9

Oahppiin main lea gullevašvuohta unnitloguide lea riekti eatnigiellaoahpahussii. Addit dáidda ohppiide dán vejolašvuođa lea dehálaš sin identitehtii ja giellaovdáneapmái. Vai dát riekti galgá leat čielggas ohppiide lea earret earáid diehtujuohkin ja man láhkái fállat dán oahpahusa oalle dehálaš. Skuvladárkkisteaddji lea ovdalaš suokkardemiin gávdnan váilevašvuođaid fuolaheddjiid diehtujuohkimis ohppiide ja ovddasvástideddjiide das makkár riekti lea eatnigiellaoahpahussii, muhto maiddá áicán váttisvuođaid sin barggus fállat ja ordnet dákkár oahpahusa. Dasa lassin leat ovdalaččat dahkkon guorahallamat gávnahan stuorra váilevašvuođa unnitlogugielat oahpaheddjiin.¹ Eurohpáráđđi lea maiddá moaitán Ruota oahpahusvuogádaga das mii gullá riektái eatnigiellaoahpahussii daidda ohppiide mat gullet unnitlogu joavkkuide.

Seammás leat manemus jagiin dahkkon láhkarievdadusat maid ulbmil lea leamaš buoridit dili.² Vaikko ohppiin main lea našunála unnitlogugullevašvuohta 1 suoidnemánu beaivvi rájis jagis 2015 leat ožžon viiddiduvvon rievtti eatnigiellaoahpahussii de leat viehka unnán oahppit geat oasálastet dákkár oahpahasas vuodđoskuvllas.³

Skuvladárkkisteaddji oaidná vára ohppiid manahit oahpahusa našunála unnitlogugielain ja dat oahpahas mii addo lea vuollegaš dásis. Jus eatnigiellaoahpahas unnitlogugielain máhttá dagahit negatiivvalaš váikkuhusaid sin identitehtii, iešárvoštallamii ja maiddá man bures sii birgejit skuvllas. Oktiibuot leat dát moadde vuolggasaji dárkkisteapmái.

Maid lea Skuvladárkkisteaddji dárkkistan?

Skuvladárkkisteaddji lea čađahan dárkkisteami man muddui oamasteaddjit fállat ja ordnejit eatnigiellaoahpahusa dain viđa našunála unnitlogugielain ohppiide man vázzet luohkáid 7- 9. Dárkkisteami oktavuodas leat maiddá jerrojuvvon muhton kártengažaldagat mat gullet man muddui fuolaheaddjit geavahit gáiddusoahpahusa man bokte fállat eatnigiellaoahpahusa našunála unnitlogugielain.

Dárkkisteapmái gullet 25 fuolaheaddji, sihke gielddain ja priváhta. Guhtege fuolaheaddjis lea unnimusat okta skuvla mii jođiha oahpahusa 7-9 luohkáin. Oktiibuot leat 50 vuodđoskuvlla oasálastán dárkkisteamis.

¹ SOU (2017:91) *Našunála unnitlogugielat skuvllas- buoriduvvon eavttut oahpahussii ja ealáskahttimii*. s 457 o.g..

² Láhka našunála unnitloguin ja unnitlogugielain (2009:724)

³ SOU (2017:91).

Mii lea gustovaš?

Fuolaheddjiin lea geatnegasvuoda fállat eatnigiellaoahpahusa našunála unnitlogugielain daidda ohppiide geain lea riekti oažžut dan.⁴ Oassi fálddagas lea juohkit dieđuid ohppiide ja sin ovddasteddjiide dán rievtti birra.⁵ Fuolaheaddjis lea dušše geatnegasvuolta ordnet eatnigiellaoahpahusa našunála unnitlogugillii jus dasa gávdno dohkálaš oahpaheaddji. Ii gávdnu eaktu ahte ferte leat vissis mearri oahppit ovdal go dákkár oahpahus ordnejuvvo, dakkár mearit leat eará gielaide.⁶ Lea rektor guhte mearrida ovttaskas oahppi eatnigiellaoahpahusas.⁷ Muhto rektor máhttá delegeret dán mearridanrievtti skuvlabargái geas lea doarvái gelbbolašvuolta ja bargovásáhus mearridit dákkár áššis.⁸ Dalle go ii gávdno legetimerejuvvon iige gelbbolaš oahpaheaddji dahje go ohppiid mearri ii leat doarvái de oažžu čađahit oahpahusa gáiddusoahpahusa hámis.⁹ Gáiddusoahpahus galgá leat interaktiivlaš oahpahus mii čađahuvvo dieđihan- ja gulahallanteknikkain gos oahppit ja oahpaheaddit leat sierra báikkiin, muhto dahkko seammá áiggis.¹⁰ Dasa lassin galgá gáiddusoahpa báikkis gos oahppit leat gávdnot bagadalli.¹¹

Deháleamos áicámušat

Eanaš fuolaheddjiin leat váilevašvuodát našunála unnitlogugielaid diehtujuohkimis

Skuvlárkkisteaddji vákšumis gávdnojit ollu váilevašvuodát fuolaheddjiid fállamis eatnigiellaoahpahusa našunála unnitlogugielaide. Váilevašvuodát gullet dasa movt fuolaheaddit sihkarastet dan ahte oahppit ja ovddasteaddjit ožžot čielga dieđuid das makkár rievttit gullet eatnigiellaoahpahussii našunála unnitlogugielaide ja dieđuid makkár vejolašvuodát gávdnojit oahpahussii.

Eanaš osiin dain dárkkistuvvon doaimmain váilot, oalát dahje muhton muddui, viiddiduvvon rivttiin mat fátmastit daid vihtta našunála unnitlogugielaid. Muhtomin juhket fuolaheaddit vearru dieđuid dáid rivttiid birra.

Meastá buot fuolaheaddit eai nákke dasa lassin juohkit dieđuid ohppiide ja ovddasteddjiide vejolašvuodas válljet eatnigiellaoahpahusa našunála unnitlogugillii giellaválljema oktavuodas.

Čohkkejuvvon áicámušat váilevašvuodain dagahit ohppiid main lea beroštupmi ja dárbu máhttet manahit vejolašvuoda lohkat našunála unnitlogugielaid.

⁴ 10 kap. 7§ skuvlalahka ja 5 kap. 10 § skuvlanjuolggadusas

⁵ Lgr 11, 1 Skuvlla árvovuodđu ja bargogohččun, oassi Rievttit ja geatnegasvuodát

⁶ 5 kap. 10 § skuvlanjuolggadusas

⁷ 5 kap. 7 § skuvlanjuolggadusas

⁸ 2 kap. 10 § skuvlalahka

⁹ 5a kap. 3 § skuvlanjuolggadusas

¹⁰ 1 kap. 3 § skuvlalahka

¹¹ 5a kap. 4 § skuvlanjuolggadusas

Dalle go gáiddusoahpahus lea ordnejuvvon de leat bagadallit váilon

Kártema oasis lea boahtán ovdán ahte 7 25 fuolaheddjiin ordnejit oahpahusa soames dain našunála unnitlogugielain gáiddusoahpahusa bokte. Buot dain 7 fuolaheddjiin lea skuvladárkkisteaddji identifiseren iešguđet lágan váilevašvuodaid mat gullet gáiddusoahpahusa ordnemii.

Buot dáhpáhusain lea, oalát dahje muhton muddui, bagadallit leamaš váilevaččat dain lanjain gos oahppit leat ožžon oahpahusa. Eambbo go bealis fuolaheddjiid oahppin eai leat leamaš skuvllas go leat oasálastán gáiddusoahpahusas, muhto leamaš ruovttus. Gávdnojit ovdamearkkat gos oahpahus ii leat čađahuvvon reala áiggis, dat lea eaktun dasa ahte oahpahus máhttá árvvoštallot leat gáiddusoahpahus. Nubbe ovdamearka lea ahte tehnikkalaš eavttut leamaš nu heajut ahte oahppi ja oahpaheaddji eai leat máhttán oaidnit goabbat guoimmis dalle go gáiddusoahpahus čađahuvvui.

Dat čieža dáhpáhusain gos bagadalli ii leat leamaš báikkis leamaš stuorra várra ahte kvalitehta hehttejuvvui eatnigiellaoahpahusa našunála unnitlogugielain mii jođihuvvo gáiddusoahpahus bokte.

Muđuin lea kártenoassi čájehan ahte;

Jus leat sávaldagat de ordnejit fuolaheaddjit eatnigiellaoahpahusa našunála unnitlogugielaide

Dain 25 fuolaheddjiin mat leat dárkkistuvvon leat meastá buohkat dadjan ahte eai leat šihttán ovttaga oahppi oážžut eatnigiellaoahpahusa ovttaga dain viđa našunála unnitlogugielain. Dušše guokte fuolaheaddji dadjet ahte nu lea šaddan ja sivvan dasa leai dalle ahte eai gávdnan dohkálaš oahpaheaddji.

Dáid fuolaheddjiid gaskkas mat lea mielde dárkkisteamis lohket eanemus oahppit suomagiela. Oalle unnán oahppit oasálastet eatnigiellaoahpahusas jiddisch ja meängielain.

Ollosat eatnigiellaoahpaheddjiin mat oahpahit leat legetimerejuvvon oahpaheaddjit dahje ovdaskuvlaoahpaheaddjit. Seammá ollosiin ii leat gelbbolašvuolta dain gielain mas sii oahpahit. Dalle go oahpaheaddjis ii leat gelbbolašvuolta iige legitimašuvdna oahpahit de lea sis juogalágán pedagogaš oahppu. Moadde fuolaheaddji leat máhttán čájehit ahte sii aktiivvalaččat ohcet eatnigiellaoahpaheddjiid dáidda našunála unnitlogugielaide ja ahte sii fáallet oahpaheddjiide main ii leat gelbbolašvuolta moanaid lágaš bijuid gelbbolašvuoda loktemii.

Dábálaččat lea ohppiin 60 minuhtta oahpahusáigi vahkus. Gávdnojit moadde ovdamearkka gos oahppit ožžot eambbo dahje unnibut oahpahusáiggi, unnimusat 45 minuhta vahkus.

Kártema ulbmil ii leat leamaš árvvoštalat dán vejolašvuoda kvalitehta. Dárkkisteapmi goitge obbalaččat čájeha ahte moanat fuolaheddjiin ordnejit oahpahusa ohppiid sávaldagaid mielde ja ahte sii aktiivvalaččat barget oahpaheddjiid gelbbolašvuoda sihkkarastimiin. Kárten lea goitge ráddjejuvvon, muhto dán dárkkisteamis Skuvladárkkisteaddji ii oačču seammá lágan váraid mearkkaid go ovdal, das mii gullá ordnemii.